Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

MUISTIO
3.6.2020

Pohjois-Karjala

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Viite: Maa- ja metsätalousvaliokunnan kokous 27.5.2020

ASIA: VALKOPOSKIHANHIEN AIHEUTTAMAT VILJELYSVAHINGOT

Taustaa
-Valkoposkihanhien muuttoreitti siirtyi 2000-luvun alkupuolella (2006 ->) Venäjän länsiosasta lännemmäksi Itä-Suomen alueelle (Liitekuva 1).
-Syynä muuttoreitin muuttumiseen mm. syksyn 2006 sääilmiöt, Venäjän (erityisesti Aunuksen alueen) maataloudessa tapahtuneet muutokset, Venäjällä tapahtuva kevät- ja syysmetsästys sekä ilmastonmuutos.

Vahingot
-Luonnonsuojelulailla rauhoitettujen lintujen aiheuttamat vahingot kuuluvat ympäristöministeriölle/ELY-keskuksille.
-Ensimmäiset valkoposkihanhien aiheuttamat viljelysvahingot ilmoitettiin Suomessa vuonna 2009.
-Alkuvuosina vahingot melko pieniä, korvausten kokonaismäärän ollessa muutamia kymmeniä tuhansia euroja.
-Hanhipopulaation voimakkaan kasvun (n. 10%/vuosi), ilmastonmuutoksen ja hanhien käyttäytymisessä tapahtuneen muutoksen seurauksena vahingot ovat olleet jatkuvassa kasvussa.
-Viimeisen kolmen vuoden ajan vahingot olleet yli 1 mil. € vuodessa, näistä 80-90% Pohjois-Karjalasta.
-valkoposkihanhien aiheuttamien vahinkojen osuus (euromäärä) noin 80-90% kaikista rauhoitettujen eläinten aiheuttamista vahingoista.
-Kevät 2020 erityisen hankala, korvaushakemuksia jätetty nyt jo noin 300 kpl ja alustava vahinkopinta-ala yli 5 000 ha (Pohjois-Karjala noin 4000 ha ja Kaakkois-Suomi noin 1000 ha).
-Hanhet syövät etupäässä vihreää ja tuoretta kasvustoa; rehunurmia ja viljojen oraita. Keväällä tapahtuvat vahingot erityisen ongelmallisia sillä talven jälkeen saatava uuttaa rehua tai saatava karja laitumelle.
-Syysviljojen viljely käytännössä loppunut Pohjois-Karjalan ja Kaakkois-Suomen alueelta, tällä vaikutuksia mm. myllyjen ja leipomoiden toimintaan.
-Keväällä 2020 ilmoitettiin vahinkoja mm. rehunurmilta, syysviljoilta, kevätviljoilta (siemenet), herneiltä, öljykasveilta, hampulta ja sipulilta. Muutamat maito- ja lihakarjatilat Joensuussa, Kiteellä, Tohmajärvellä ja Parikkalassa menettäneet lähes koko kevään rehusadon.
-Suurin osa vahingoista kohdistuu viiden kunnan alueelle: Kitee, Tohmajärvi, Rääkkylä, Liperi ja Parikkala.

Vahinkojen ennaltaehkäisy ja torjunta
-Vahinkoja on pyritty ennaltaehkäisemään viljelytapoja muuttamalla sekä perustamalla hanhipeltoja.
-Vahinkoja on yritetty torjua mm. koulutetuilla koirilla, drone-koptereilla, linnunpelättimillä, kaasupalloilla, haukkaleijoilla, kaasutykeillä ja laser-laitteilla. Vahinkojen torjunta hankalaa, kallista ja aikaa vievää.

VALKOPOSKIHANHIEN AIHEUTTAMAT VILJELYSVAHINGOT OVAT POHJOIS-KARJALASSA JA KAKKOIS-SUOMESSA ERITTÄIN VAKAVIA. ENNALTAEHKÄISY- JA TORJUNTATOIMET EIVÄT RIITTÄVIÄ TAI TOIMIVIA. HANHIPOPULAATION KASVUN MYÖTÄ VAHINKOJEN MÄÄRÄ TULEE EDELLEEN KASVAMAAN.

Lisätietoja

luonnonsuojeluasiantuntija Mika Pirinen
Pohjois-Karjalan ELY-keskus
puh. 0295 026 214
sähköposti: mika.pirinen@ely-keskus.fi

LIITTEET

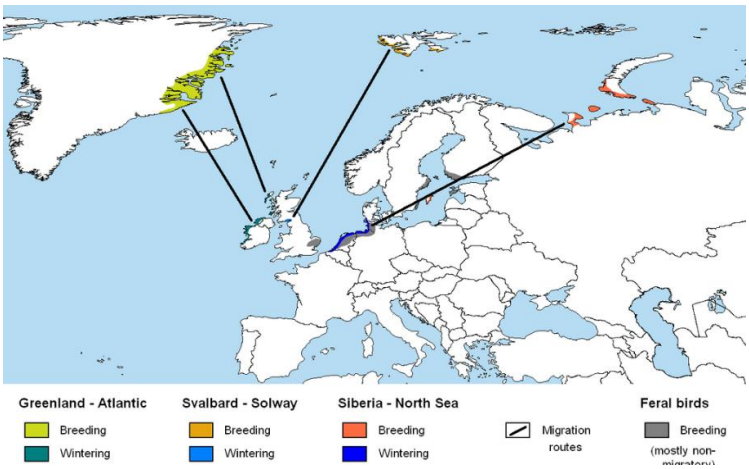

Kuva 1. valkoposkihanhipopulaatioiden talvehtimis- ja pesimäalueet sekä muuttoreitit

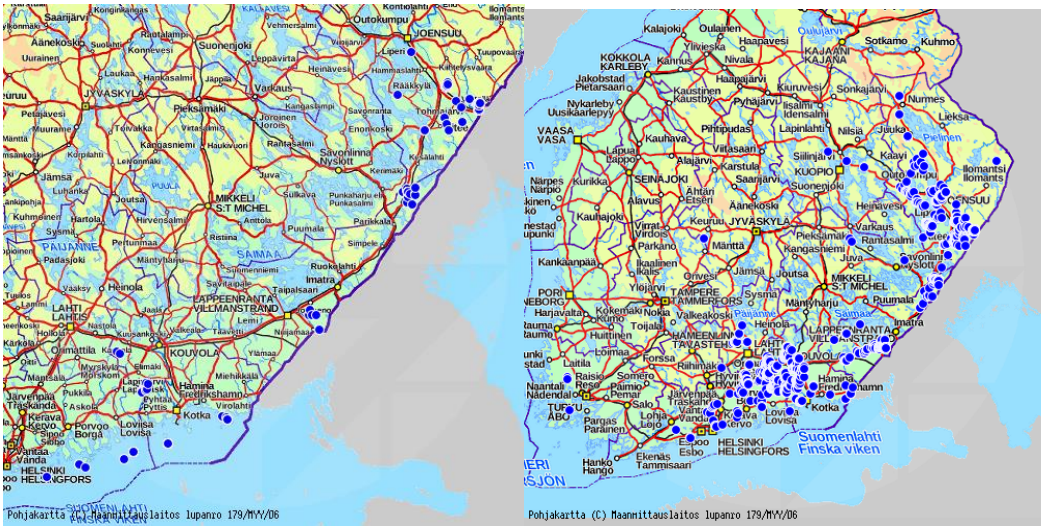

Kuva 2. valkoposkihanhien tärkeimmät keväiset (vasen kuva) ja syksyiset (oikea kuva) levähdysalueet vuosilta 2006-2018. Kuvassa esitetty yli 10 000 yksilön kerääntymät.

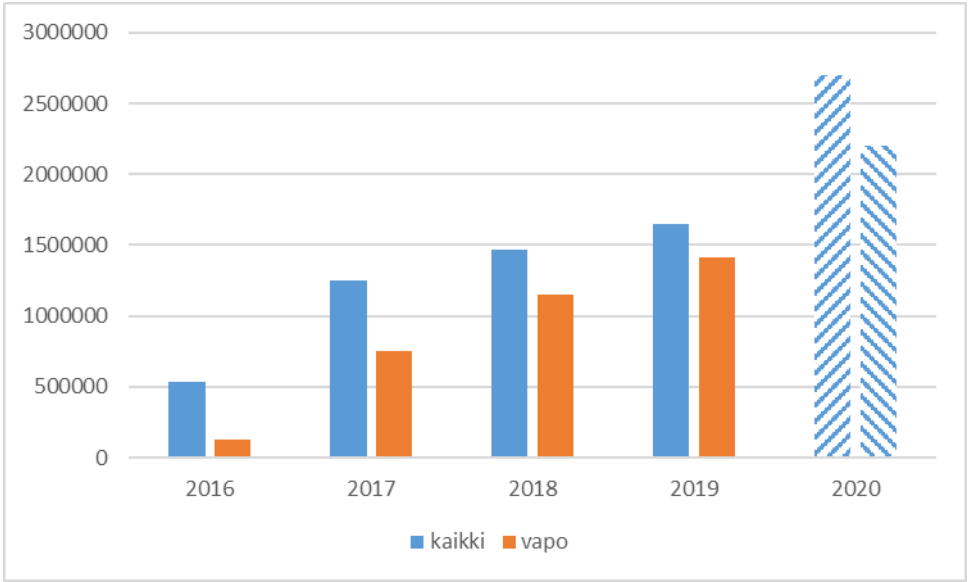

Kuva 3. Rauhoitettujen lintujen ja valkoposkihanhien aiheuttamat vahingot 2016-2019 sekä alustava arvio vuoden 2020 vahingoista.